

KIS-779 – Gl. vantard, vaniteux, prétentieux, présomptueux, suffisant, orgueilleux, fier...

(LM da GE – 19 11 02)

Daoust ha tro 'c'h eus bet da labourat war ar gerioù-se ? Hir eo ar roll gerioù brezhonek a c'hallfe bezañ lakaet a-dal dezho : *fougaser, fougear, brabañser, poufer, kankaler ; emvennus (-ek ?), lorc'hek, lorc'hus, emc'hloarek, brasonius, balc'h, otus, fougèüs, kagalek, teilek, gaolek, avelus, gloriüs, ...* (Reñver evit a sell ouzh unan a gac'h uheloc'h eget e votoù ! ?)

Me zo evel ur c'hozh yar o tispac'hañ delioù en diskar-amzer ! Daoust ha tu zo da zistrouezhañ, daoust ha tu zo da lakaat ur ger brezhonek a-dal da bep ger gallek ? A bep seurt a gaver er geriadurioù. An adanvioù :

Gl. <i>vantard</i>	Br. <i>fougèüs, fougasus</i>
<i>vaniteux</i>	<i>brasonius</i>
<i>suffisant</i>	<i>otus, gloriüs</i>
<i>orgueilleux</i>	<i>lorc'hus, lorc'hek</i>
<i>fier</i>	<i>balc'h</i>
<i>prétentieux</i>	<i>emvennus (-ek ?)</i>
<i>présomptueux</i>	<i>?</i>

(GE da LM – 21 11 02)

Ar roll adanvioù gallek a roez a gav dirazo ken puilh all ma n'eo ket puilhoc'h kevatalioù brezhonek. Ken neuennus all eo ar “c'hevatalderioù” en holl yezhoù hag etrezo, forzh pe re e vent. Er geriadurioù e kontan tri ger saoznek ha pevar ger alamanek a-dal da Gl. *présomptueux*, pevar ger saoznek ha dek ger alamanek a-dal da Gl. *prétentieux*, pevar ger gallek a-dal da Al. *anmaßend*, c'hwec'h gerienn c'hallek a-dal da Sz. *showy*, h.a. Aes eo kompren perak : eno emeur a-c'haoliad war ar gedvuhez hag al lennegezh : tennañ a ra pep yezh he livioù — he hevelepted ! — eus speredegzh he arveriad. Gant an teusk avat ez eo ar gedvuhez vrezhonek e tegouezh d'al lennegezh bezañ andon bennañ ar speredegzh. Alese saviad amjestr ar

yezhour e domani ar gedvuhez pa rank, a-raok embreger skiant ar yezhoniour, mont gant lagad ha dorn al lennegour.

TAM warlene¹ ha PK hevlene² o doa kaset din rolloù gerioù a seurt gant ar re a zo e 'z lizher, eleze gerioù borc'het o c'hemeradurioù war ar pemdez a-hed ar c'hantvedoù gant kevredigezhioù unyezher, oc'h amparañ un hanc'herieg kolezet, puraet, lemmaet, loazidikaet gant ar skrivagnerion. Ne c'hellomp ket reiñ kevatalioù dezho evel ma reomp evit gerioù ar Fizik pe ar Jedoniezh, eleze diwar-bouez un treug berr ha spis dre ar meizadoù. An treug amañ zo etre stuzegezhioù, hir, gwidilus ha dispis. Ar gudenn 'c'h eus talet outi o treiñ pennad Malika MOKEDDEM³ ha levr Erik ORSENNA⁴ : lakaat a-geñver div hanc'herieg idiomatek. An hanc'herieg idiomatek gallek zo hini stuzegezhioù kantvedel buhezek, diorreet ha gwriziennet en henvedoù, hini ur sevenadur gwirion. An hanc'herieg idiomatek brezhonek zo hini ur stuzegezh koueriadel buhezek, anezhi dilerc'hioù kantvedel puilh, met diempret, kollet ganti pep lañs diorren ha pep gwrizienn. Dav d'imp atoriñ betek an disterañ grñsenn anezhi, o c'houzout avat ez eo divuhez ar pezh a dennomp hag hon eus da reiñ buhez dezhañ endro dre e imboudañ ouzh an egin a gedvuhez ha dreist-holl a lennegezh kempred — kedvuhez ha lennegezh vrezhonek o tennañ o unan o seim eus holl sevenadurioù ha yezhoù ar bed kempred (kentel bennañ Roparz HEMON).

E se, moarvat eo mat evel ma rez kreizañ da evezh war bep hini eus an termenoù gallek, koulskoude hep kemer da bal reiñ ur c'hevatal rik da bep hini : savelañ durc'hadurioù ster hepken, o lezel gant ar yezherion hag ar skrivagnerion an emell da gas ar sterioù da benn. En hevelep amboaz ez eo hogos diziouerus menegiñ e-keñver ar gerioù gallek ha brezhonek ar gerioù saoznek, alamanek, kembraek. Na gilañ evel just rak an nevezc'heriañ : korvoiñ sof-kont kement loaz a c'hellomp diskoachañ.

Da skouer, a-dal da Gl. *vantard* emañ Sz. *boasting*, *boastful*, *bragging*, Kb. *ymffrostgar* (Kb. *ffrost* "derouez, fouge, bugad, bragerezh, pouferezh, vanegloar..."), Al. *großmülig* (ent diarlenn : Gl. *grande gueule*), *angeberisch* (Al. *angeben* "diskleriañ, bonnañ, erouezañ"), Br. *brabañser*, *fougeer*, *fougaser*, *poufer*, ... roll a c'hallo ar skrivagnerion astenn bepred diouzh o awen.

¹ Sl. KIS-720 – **dicton, devise, adage, maxime, sentence, précepte, aphorisme, apophtegme**, La-14, pp. 177-186.

² Sl. KIS-771 – **satire, pamphlet, sarcasme, ironie, raillerie, humour, burlesque, plaisanterie, moquerie, bouffonnerie, gauloiserie, trait d'esprit**, La-15, pp. 250-255.

³ Sl. KIS-724 – A-zivout ur pennad gant Malika Mokeddem, La-14, pp. 203-210.

⁴ Erik ORSENNA, *La Grammaire est une chanson douce*, Stock, 2001.

Gl. *présentieux*, en dro d'ar grañell "o vennout diskouez bezañ trec'h d'ar re all", zo dezhañ arlivioù ster a ra anezhañ un damheñvelster da *présomptueux*, *orgueilleux*, *vaniteux*, *fat*, *poseur*, h.a. Alese ar c'hevatalioù roet gant VALL. : *orbidek*, *flammik*, *pabor*, *teilek*, *lastezek*, *ardaouer*, *arvezier*, *foññour*, h.a., disprizus an darn vuiañ anezho. Kredet 'm eus ouzhpennañ *emvensus* da zec'heriañ un arvez all (nad eo ket disprizus).

Sl. ivez kinnigoù all amezek e KIS-380, La-09, p. 274.

Gl. *présomptueux* zo nes e steriegezh. An arverioù (lennegel peurliesañ) a lak kemm etrezañ ha Gl. *présentieux*. Ar c'hevatalioù roet gant VALL. zo deskrivus betek re : *reemfiziuz*, *reher*. Mar be ur c'hevatal da ouzhpennañ e soñjfen e Kb. *rhyfygus* "presumptuous, arrogant, haughty, proud ; bold, fearless, daring, foolhardy ; magnificent, ostentatious" (GPC 3136)¹, eleze e Br. *revegus*, ennañ ar gedrann *-meg-evel* e Br. *dismeg*, *dec'hmeg*, *edmeg*, *ermeg*, *kenmeg* (ar pevar-mañ diwezhañ o vezañ amprestoù kempred diouzh ar c'hembraeg).

An dedroadur ster a stader e galleg etre *présumer* ha *présomptueux* oa c'hoarvezet e latin endeo : *prQsu#mo* "kemer en a-raok ; lemel, freuzañ ; goulakaat en a-raok, tebiñ ; re fiziout war ; balc'hiñ, lorc'hañ" — *prQsumpt* "(o "rakkemeradur ; mennoz a-gentouez, mennoz enganet ; rakvarn ; herded, balc'hted" — *prQsumpt(o#sus (-u(o#sus) "revegus".*

Ar brezhoneg n'eo ket endalc'het d'ober evel pa vije c'hoarvezet heñvel dedroadur e steriegezh un termen kevatal. Ar c'hembraeg diouzh e du, mar arver *rhyvygu* er ster "reemfiziout, risklañ, brokañ", a ra gant *tybio* er ster "kemer da wir betek gouzout". Er c'hemeradur-mañ diwezhañ e c'hellomp ivez ober gant *tebiñ* pe *goulakaat* — verboù a vank dezho koulskoude un ampar a zo e piaou Gl. *présumer* a-ziwar-lerc'h e hendad La. *su#mo* "sammañ, darbenn", ken ne ve ket dreistezhomm ur verb brezhonek a zespizfed : "kemer da *sol* betek gouzout" ; soñjal a ran en ur Br. *ersoliañ*, sk. : "Ersoliet e vez an digablusted keit ma ne brouer ket an tamall." (Anat ne zerefe ket : "Goulakaet / tebet e vez an digablusted..."). "Kablusted X n'eo soliet war desteni ebet, ersoliet n'eo ken, ouzh X n'eus nemet un ersol a gablusted." "Haerñ a ra Y ez eo Z an tad d'he mab ; betek disoc'h ar prouad ADN avat ne c'haller komz nemet a dadelezh ersoliet." Da welout ha mat e vo degemer al ledanvad arveret e galleg pa reer anv da skouer eus "le coupable présumé, le père présumé"

¹ Sl. Kb. *rhyfyg* "presumption, arrogance ..." (GPC 3135), hBr. *Romic*, denanvenn e C. Redon ch. 271. Sl. ivez RC 46 148-153, DGVB 256 & KIS-733, La-14, p. 334.

ha mont dre : “*ar c'habluz ersoliet, an tad ersoliet*” kentoc'h eget dre an troiennoù kewer met hiroc'h : “*ar c'habluz ersoliadel, an tad ersoliadel*”.

El lavar kempred ivez e kaver troiennoù savet a-zave d'ar Bredelfennerezh : *gantañ santad (kemplezh) an trec'h, usteñv ar me*, h.a.

E forzh pe yezh eo diaes rummennañ an termenoù o tennañ d'an arlivoù-se eus ar vonedigezh. Marteze e c'haller sellout a-ziforc'h ouzh ar re a verk un emzalc'h uhelek e-keñver ar gendivizerion : Br. *otus, rok, morgant, dichek, faeüs, gobius, teurvezus* ... Gl. *suffisant, important, supérieur, arrogant, condescendant* ... Al. *wichtig, dünkelfhaft, anmaßend, selbstgefällig, herablassend* ... Sz. *self-important, conceited, bumptious, overbearing, patronizing* ... Kb. *hunandybus, hunanddigonol, ffroenuchel, balch, talog, trahaus, nawddogol* ...

E 'm labour war Heidegger e 'm boe tro da dreiñ an arroud-mañ eus *Was ist Metaphysik ?* : “*mit einer überlegenen Gleichgültigkeit*” (Gl. Corbin “*avec une indifférence supérieure*”) dre Br. “*gant un digasted uc'honiek*” (KIS-706, La-14, p. 93 — a-zivout Br. *uc'honi, uc'honiek*, sl. an notennig despizañ p. 111). An adanv *uc'honiek* a gouezh en hevelep steregor hag an termenoù kent. En un arroud all e ra Heidegger gant Al. *Anspruch*, troet Gl. Corbin *prétention*, a 'm eus troet dre *arc'hadur* (p. 93).

Evel a welez ez eo liesek ha berus steriegezh termenù an domani-mañ en holl yezhoù. Eus al liesegezh hag ar verusted-se e rankomp derc'hel kont bepred, dreist-holl miromp a skoulmañ kenglotoù re strizh etre ar gerioù e diabarzh ur yezh pe etre ar yezhoù. Evel a lavaran dit : mont gant lagad (ha skouarn) ha dorn al lennegour, gwell : ar barzh.